

HELŚIŃSKA FUNDACJA PRAW CZŁOWIEKA
HELSINKI FOUNDATION for HUMAN RIGHTS

RADA FUNDACJI
Halina Bortnowska-Dąbrowska
Janusz Grzelak
Michał Nawrocki
Marek Antoni Nowicki
Stefan Starczewski

ZARZĄD FUNDACJI
Prezes: Danuta Przywara
Wiceprezes: Jerzy Ciemniewski
Sekretarz: Adam Bodnar
Skarbnik: Elżbieta Czyż
Członek Zarządu: Janina A. Kłosowska

L.Dz. 1817/2010

Warszawa, 5 sierpnia 2010 r.

Sz.P.

Mjr SG Piotr Patla

Dyrektor Zarządu Granicznego
Komendy Głównej Straży Granicznej
Aleja Niepodległości 100
02-514 Warszawa

Uprzejmie dziękujemy za list z dnia 17 czerwca 2010 r., w którym Zarząd Graniczny Komendy Głównej Straży Granicznej w sposób obszerny ustosunkował się do kwestii poruszonych w piśmie Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka z dnia 2 czerwca 2010 r. w sprawie stosowanych procedur kontroli bezpieczeństwa w komunikacji lotniczej wobec pana Shaminder Puri, obywatela Wielkiej Brytanii należącego do społeczności sikhijskiej.

W naszej ocenie również nie ulega wątpliwości, że priorytetem jest bezpieczeństwo pasażerów, w związku z czym Straż Graniczna przeprowadza kontrolę z zastosowaniem wszystkich możliwych sposobów oraz metod określonych w przepisach prawa oraz nie czyni w tym zakresie wyjątków.

W liście z dnia 17 czerwca 2010 r. słusznie zauważono, że część z przedmiotów zabronionych wymienionych w dodatku 4-C rozporządzenia Komisji (UE) nr 185/2010 z dnia 4 marca 2010 r. ustanawiającego szczegółowe środki w celu wprowadzenia w życie wspólnych podstawowych norm ochrony lotnictwa cywilnego, nie mogłaby zostać wykryta za pomocą detektora metali i dlatego stosowana jest także kontrola manualna, obejmująca m.in. sprawdzenie nakrycia głowy.

Zgodnie z punktem 4.1.1.3. powołanego wyżej rozporządzenia Komisji (UE) nr 185/2010 z dnia 4 marca 2010 r., kontrolę manualną przeprowadza się w taki sposób, aby upewnić się, na ile to możliwe, że kontrolowana osoba nie przenosi przedmiotów zabronionych.

Chcielibyśmy podkreślić, że pan Shaminder Puri nie odmawiał poddania się takiej formie kontroli, a nawet nalegał na jej zastosowanie. Jednak funkcjonariusze zaniechali skontrolowania turbanu ręcznie, żądali natomiast jego zdjęcia. Nie można zatem uznać, że w tym przypadku kontrola została przeprowadzona z użyciem wszystkich możliwych metod i sposobów określonych przepisami prawa.

W liście podkreślono następnie, że w chwili obecnej polskie lotniska nie posiadają urządzeń do skanowania osób, wyposażonych w system do bezpiecznej i bezinwazyjnej kontroli,

jednocześnie pozwalający na wykrywanie ukrytych wewnątrz ciała, jak również w częściach odzieży materiałów organicznych oraz nieorganicznych.

Jednak z informacji uzyskanych przez Fundację wynika, że międzynarodowy port lotniczy im. Fryderyka Chopina Warszawa – Okęcie wyposażony jest w 17 bramek General Electric¹, z pomocą których mogą być wykryte materiały zarówno organiczne jak i nieorganiczne ukryte wewnątrz ciała lub w odzieży, o których wspomina się w przedmiotowym liście (tj. materiały wybuchowe, narkotyki, broń palna, noże itp.). Naszym zdaniem zastosowanie formy kontroli z pomocą bramek General Electric, której zastosowania pan Shaminder Puri domagał się podczas kontroli dnia 7 czerwca 2010 r. bez powodzenia, pozwoliłoby w opisanym przypadku zapewnić bezpieczeństwo pasażerów, przy jednoczesnym poszanowaniu wolności sumienia i wyznania cudzoziemców przebywających na terytorium RP.

Zgodnie z art. 1 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, Rzeczpospolita Polska zapewnia każdemu obywatelowi wolność sumienia i wyznania, które obejmuje swobodę wyboru religii lub przekonań oraz wyrażania ich indywidualnie i zbiorowo, prywatnie i publicznie. Z art. 3 ust. 1 tej ustawy wynika natomiast, że „(u)zewnętrzanie indywidualnie lub zbiorowo swojej religii lub przekonań może podlegać jedynie ograniczeniom ustawowym koniecznym do ochrony bezpieczeństwa publicznego, porządku, zdrowia lub moralności publicznej albo podstawowych praw i wolności innych osób.” W naszym przekonaniu ograniczenie prawa do uzewnętrzniania indywidualnie swojej religii nie było w opisanym przypadku konieczne do ochrony bezpieczeństwa publicznego.

Przedmiotem rozważań zatem nie jest kwestia zasadności ewentualnej prośby o zdjęcie turbanu, lecz proporcjonalność zastosowanych środków. Wychodzimy z założenia, że dopiero po zastosowaniu wszystkich dostępnych metod i sposobów kontroli (tj. przejście przez bramkę, kontrola manualna turbanu, a następnie kontrola za pomocą bramki General Electric) i ewentualnie wykazaniu istnienia podejrzenia, że w turbanie znajdują się przedmioty zabronione, uzasadnione byłoby sięgnięcie przez Straż Graniczną do środków jak najdalej idących, tj. zażądania zdjęcia turbanu - przed czym Pan Shaminder Puri by się nie wzbraniał. Problem jednak polega na tym, że Straż Graniczna zażądała zdjęcia turbanu na samym początku przeprowadzanej kontroli, nie korzystając z mniej inwazyjnych i proporcjonalnych środków. Tym samym w działaniach Straży Granicznej można dostrzec naruszenie zasad wynikających z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

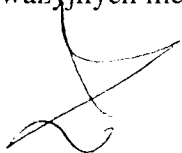
Nawiązując natomiast do załączonego pisma Departamentu Ochrony i Ułatwień w Lotnictwie Cywilnym Urzędu Lotnictwa Cywilnego z dnia 23 lutego 2010 r., pragniemy zauważyć, że w powołanym piśmie jako podstawę prawną uregulowań w zakresie jednolitego standardu kontroli bezpieczeństwa dla wszystkich pasażerów, podaje się nieobowiązujące już przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady 2320/2002 z dnia 16 grudnia 2002 r. ustanawiającego wspólne zasady w dziedzinie ochrony lotnictwa cywilnego, które wraz z wejściem w życie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 300/2008 z dnia 11 marca 2008 r. w sprawie wspólnych zasad w dziedzinie ochrony lotnictwa cywilnego, zostało uchylone.

¹ http://findarticles.com/p/articles/mi_pwwi/is_200709/ai_n20516733/

Natomiast warto także podkreślić, że na mocy art. 3 rozporządzenia Komisji (UE) nr 185/2010 z dnia 4 marca 2010 r. ustanawiającego szczegółowe środki w celu wprowadzenia w życie wspólnych podstawowych norm ochrony lotnictwa cywilnego, z dniem 29 kwietnia 2010 r. uchylone zostało rozporządzenie Komisji (UE) nr 820/2008 z dnia 8 sierpnia 2008 r. ustanawiające środki w celu wprowadzenia w życie wspólnych podstawowych norm ochrony lotnictwa cywilnego.

Odnosząc się więc do powołanego w piśmie Departamentu Ochrony i Ułatwień w Lotnictwie Cywilnym Urzędu Lotnictwa Cywilnego punktu 4.3.3. nieobowiązującego od dnia 29 kwietnia 2010 r. rozporządzenia Komisji (UE) nr 820/2008 z dnia 8 sierpnia 2008 r. (obecnie punkt 4.1.1.1 rozporządzenia Komisji (UE) nr 185/2010 z dnia 4 marca 2010 r.), zgodnie z którym przed kontrolą bezpieczeństwa pasażerowie zdejmują płaszcze i kurtki, które poddawane są kontroli bezpieczeństwa jako bagaż kabinowy, chcielibyśmy podkreślić, że turban, oprócz swojego rytualnego charakteru jako symbolu religijnego, stanowi w społeczności sikhijskiej integralną część ubioru. Niezasadna jest więc naszym zdaniem taka interpretacja przepisu powołanego rozporządzenia, która uznawałaby turban za okrycie wierzchnie.

Wobec powyżej przytoczonych okoliczności, ponownie zwracamy się z prośbą o rozważenie zasadności żądania zdjęcia turbana podczas kontroli pasażerów w komunikacji lotniczej w stosunku do pana Shaminder Puri, jak i innych Sikhów, zwłaszcza biorąc pod uwagę istnienie dostępu do mniej inwazyjnych metod kontroli, które mogą być w tym wypadku zastosowane.

Shaminder Puri

Helsińska Fundacja Praw Człowieka
PREZES ZARZĄDU
Danuta Przywara
Danuta Przywara

Do wiadomości:

1. Departament Ochrony i Ułatwień w Lotnictwie Cywilnym, Urząd Lotnictwa Cywilnego

Osoba do kontaktu:

Karolina Rusiłowicz
Program Pomocy Prawnej
Dla Uchodźców i Migrantów
k.rusiłowicz@hfhr.org.pl
tel. + 48 22 556 44 66
fax. + 48 22 556 44 51
Helsińska Fundacja Praw Człowieka